

KÚRIA

Bfv.I.860/2017/12. szám

A Kúria Budapesten, a 2017. év november hó 16. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A kifosztás büntette miatt folyamatban volt büntetőügyben az I. rendű és fiataalkorú II. rendű terheltek védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Debreceni Járásbíróság 12.Fk.885/2016/33. számú és a Debreceni Törvényszék 1.Fkf.661/2016/6. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Debreceni Járásbíróság a 2016. szeptember 30-án meghozott 12.Fk.885/2016/33. számú ítéletével

- I. rendű terheltet bűnösnek mondta ki 2 rendbeli társtettesként elkövetett kifosztás büntetében [Btk. 366. § (1) bekezdés c) pont], ezért halmazati büntetésül három év hat hónap szabadságvesztésre és négy év Magyarország területéről kiutasításra ítélte, a szabadságvesztés végrehajtási fokozatát börtönben határozta meg, megállapította, hogy a terhelte a büntetés kétharmad részének kitöltését követő naptól bocsátható feltételes szabadságra;

- fk. II. rendű terheltet bűnösnek mondta ki 2 rendbeli társtettesként elkövetett kifosztás büntetében [Btk. 366. § (1) bekezdés c) pont], ezért vele szemben két év javítóintézeti nevelést rendelt el, megállapította, hogy a javítóintézeti nevelés

felének, de legkevesebb egy év letöltése után a javítóintézetből ideiglenesen elbocsátható.

A bíróság rendelkezett a bűnjelekről, az előzetes fogvatartásban eltöltött időnek a szabadságvesztésbe, illetve a javítóintézeti nevelésbe történő beszámításáról, a bűnjelekről és a bűnügyi költség viseléséről.

A másodfokon eljáró Debreceni Törvényszék a 2017. február 21-én jogerőre emelkedett 1.Fkf.661/2016/6. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, I. rendű terhelte börtönbüntetését két évre, fk. II. rendű terhelte javítóintézeti nevelésének tartamát egy évre enyhítette, módosította a bűnjelekre vonatkozó rendelkezésen, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A jogerős ügydöntő határozatok ellen az I. rendű és fiatalkorú II. rendű terheltek védője a Be. 416. § (1) bekezdés a) és b) pontjaira alapítva nyújtott be felülvizsgálati indítványt.

Ebben kifejtette, hogy az első- és másodfokú határozatokban megállapított tényállásból levont jogi következtetés téves, azaz tévedett mindkét eljáró bíróság, amikor a terheltek által elkövetett cselekményt a Btk. 370. § (2) bekezdés a) pontjában megjelölt kisebb értékre elkövetett lopás vétség helyett kifosztásnak minősítette.

A vád szerint a sértettek a bűncselekmény felismerésére és elhárítására idős koruknál fogva képtelenek, azonban ezen állítását bizonyítékokkal nem támasztotta alá, holott a Be. 4. §-ban megfogalmazott bizonyítási teher alapján a vád bizonyítása a vádlót terheli, továbbá a kétséget kizáróan nem bizonyított tény nem értékelhető a terhelte terhére.

Tekintettel arra, hogy a törvény nem határozza meg konkrét életkor alapján, hogy ki tekintendő „idős” személynek, ezt a gyakorlatnak kell kialakítania, azonban ennek megállapításához annak bizonyítására is szükség van, hogy a megtámadott idős vagy fogyatékkal élő személy emiatt a tulajdonsága miatt a bűncselekmény kivédésére csak korlátozottan lehetett képes. Ezen fenti körülmény vizsgálatát az elsőfokú bíróság is elmulasztotta, melyet a másodfokú bíróság sem pótol, ezért értékelése mind a tényállás megállapításából, mind az indokolásból kimaradt.

A sértettek korukat meghazudtoló, kiváló fizikai és szellemi frissességgel rendelkeznek és valós koruknál jóval fiatalabbnak tűnnek. A I.sértett a cselekmény napján, egyedül intézte a napi bevásárlást, gyalogosan közlekedett a városban, amikor a terheltekkel találkozott. A terheltek a sértettet megtévesztették, mikor azt állították ajándékba kívánják adni neki a „kiállítási tárgyakat” és autójukkal hazavitték otthonába, azonban otthonába ő invitálta be a terhelteket, a tényállásban rögzített ingóságokat a sértett és a terheltek közösen vitték fel a sértett II. emeleti lakásába, amely tény szintén alátámasztja **I.sértett** jó fizikai állapotát.

I.sértett felesége hívta fel a terheltek figyelmét a tulajdonukban álló ékszerekre, mikor külön megmutatta nekik. **I.sértett** jogász, felesége pedig a kereskedelembe, vezető pozícióban dolgozott, értelmiségiek, akik - koruktól függetlenül - tájékozottak, szellemileg frissek. A sértettek a bűncselekmény felismerésére és elhárítására alkalmasak voltak, azonban a kedvezőnek tűnő üzlet

megkötésének reményében félretették óvatosságukat. A sértettek szellemi frissességét támasztja alá, hogy saját részre, használatra laptopot vásároltak. A feleség kávéfőzőt, pogácsával kínálta a fiatakorút, huzamosabb ideig beszélgettek.

Álláspontja szerint a Be. 373. § (1) bekezdésének II. pontjában fel nem sorolt, és a másodfokú eljárásban nem orvosolható olyan eljárási szabálysértés történt, amely lényeges hatással volt az eljárás lefolytatására, illetőleg a bűnösség megállapítására és a bűncselekmény minősítésére. A téves másodfokú jogértelmezés kapcsán került sor az első fokú ítélet jogi indokolásának - a büntetés kiszabására vonatkozó rész kivételével - az érdemi helybenhagyásra.

Az indítványozó sérelmezte az fk. II. rendű terhelttel szemben alkalmazott javítóintézeti nevelés intézkedést is.

Ezzel kapcsolatban előadta, hogy az intézetben folyó nevelés célja a fiatakorú társadalmi beilleszkedésének elősegítése, ennek érdekében beilleszkedési zavarai enyhítése, pszichés állapota rendezése, iskolázottsága, szakmai képzettsége fejlesztése, az alapvető erkölcsi normák egészséges életmódra való felkészítése. Fk. II. rendű terhelte rendezett, megfelelő családi körülmények között él, szülei által biztosítva van nevelése, ellátása, felügyelete, taníttatása. Szülei büntetlen előéletűek, családi környezete alkalmas az erkölcsi, szellemi, testi fejlődésének biztosítására, ezért nevelése érdekében a javítóintézeti nevelés intézkedés - tekintettel a szabadság elvonásával járó jellege miatt - hátrányosabb lehet, indokolatlanul súlyos, tartani lehet attól, hogy a családi környezetből való kiemelése hosszabb távon fejlődésére kedvezőtlen hatással járhat. Mielőtt a bíróság javítóintézeti nevelés alkalmazása mellett dönt, különös gondossággal kell vizsgálnia a fiatakorú személyi körülményeit, ennek keretében a környezettanulmányt, a gondozó vallomását, továbbá az iskolai és munkahelyi véleményeket, amely jelen büntetőeljárásban nem történt meg. Mindezen túl 18. életévet betöltött fiatakorú esetében már nem célravezető ezen intézkedés alkalmazása.

Végezetül utalt arra is, hogy azon nyomatékos enyhítő körülmények, mely szerint a terheltek az általuk okozott kárt megtérítették, valamint az, hogy a cselekmény elkövetését beismerték, nem kerültek kellőképpen figyelembevételre az eljáró bíróságok által.

Ezért elsődlegesen azt indítványozta, hogy a Kúria a terheltek által elkövetett bűncselekmény jogi minősítését változtassa meg, az I. rendű terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés büntetést enyhítse, alkalmazzon végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés büntetést, míg az fk. II. rendű terhelttel szemben kiszabott javítóintézeti nevelés intézkedést enyhítse. Másodlagos indítványa arra irányult, hogy a Kúria a Debreceni Törvényszék ítéletét helyezze hatályon kívül, és a bíróságot utasítsa új eljárásra.

A Legfőbb Ügyészség írásbeli nyilatkozata szerint a felülbírálat során csak azok a tények vehetők figyelembe, amelyeket a jogerős határozat tényként tartalmaz, azok a tények pedig figyelmen kívül maradnak, amelyeket a tényállás nem rögzít. Bár az indítvány a felülvizsgálat alapjaként formálisan a Be. 416. § (1) bekezdésének a) és b) pontjában meghatározott okokra hivatkozott, az anyagi jogi szabálysértés igazolására kizárólag - tartalma szerint döntően a Be. 351. § (2) bekezdésében szabályozott megalapozatlanság körébe eső - eljárásjogi kifogásokat sorolt fel. Ehhez képest a bűnösség kimondása vagy a felrótt cselekmény minősítése anyagi jogi törvényességének a vizsgálata eljárási indokok alapulvételével nem lehetséges. Az ítélet vélt vagy valós megalapozatlansága a felülvizsgálatot alapossá tevő törvényi okok felsorolásában sem az anyagi jogi, sem az eljárásjogi okok között nem szerepel.

A felülvizsgálati indítvány azon állítása, hogy a sértettek a szellemi és fizikai állapotuk alapján a bűncselekmény felismerésére és elhárítására alkalmasak voltak, illetve azt, hogy ebben a tekintetben a tényállás felderítetlen, tartalmilag nem jelent mást, mint azt, hogy az indítvány a minősítésre vonatkozó jogkövetkeztetés helytelenségét az irányadó tényállásban nem szereplő, az ott rögzített adatoktól eltérő tényekkel, adatokkal kívánta alátámasztani. Ezek az indokok a tényállás megállapításával függenek össze, csak a jogerős ítéleti tényállástól eltérő tényállás esetén vezethetnének eredményre, ezért érdemben nem vehetők figyelembe.

Az indítvány az ügyfelderítési kötelezettség, valamint a Be. 4. §-ában előírtak megsértésének kifogásolásával olyan eljárási szabályokra hivatkozott, amelyek szintén az ítélet megalapozottságával, szorosan a bizonyítékokat mérlegelő tevékenységgel, és a mérlegelés eredményének a terhelt számára kedvező eredményével függenek össze. A felülvizsgálat során nem vizsgálható, hogy az eljáró bíróságoknak valamely bizonyítást le kellett volna folytatniuk, vagy a mérlegelő tevékenységbe valamely bizonyítékot be kellett volna vonniuk, és az sem, hogy egyes bizonyítékok beszerzésének vagy értékelésének az elmaradására eljárási szabály megsértésével került-e sor. A felülvizsgálatban annak sincs jelentősége, hogy a felülbírálatot elvégző másodfokú bíróság helyesen ítélte-e meg az esetleges megalapozatlanságot, annak mértékét és jogkövetkezményeit. Ezek - akár a Be. 375. § (1) bekezdésében, akár a 376. § (1) bekezdésében írtak megsértésére vonatkozó - kifogások nemcsak anyagi jogi érveknek nem tekinthetők, hanem a felülvizsgálat keretein egyéb tekintetben is kívül esnek; mivel az ilyen szabályszegések kizárólag relatív eljárási szabálysértést valósítanak meg, a felülvizsgálatot - a Be. 416. § (1) bekezdésének c) pontjára figyelemmel - eljárási okból sem alapozzák meg.

A felülvizsgálat szabályai szerint törvénysértő minősítés hiányában a büntetés önmagában nem vizsgálható, ezért a jogerősen kiszabott szabadságvesztés büntetés és javítóintézeti nevelés intézkedés enyhítésére, valamint - mivel az indítvány alaptalannak bizonyult - a joghátrányok végrehajtásának a félbeszakítására nincs törvényes lehetőség.

Ezért azt indítványozta, hogy a Kúria a megtámadott határozatokat mindkét terhelt tekintetében hatályában tartsa fenn (Fk.Bf.861/2017.).

Az indítvány előterjesztője a Legfőbb Ügyészség nyilatkozatára tett észrevételében fenntartotta azon álláspontját, amely szerint a bíróságok tévesen minősítették a terheltek cselekményét, és a velük szemben alkalmazott büntetés, illetve intézkedés eltűzött.

.-.-.

A Kúria a megtámadott határozatokat - a Be. 424. § (1) bekezdése alapján tanácsulésen eljárva - a Be. 423. § (4) bekezdésének megfelelően a felülvizsgálati indítványban meghatározott okok alapján, a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében vizsgálta felül.

Emellett a Be. 423. § (5) bekezdése szerint eljárva a 416. § (1) bekezdés c) pontjában felsorolt esetleges más eljárási szabálysértésekre is tekintettel volt, azonban ilyen, a 373. § (1) bekezdésének I. b) és c) pontjában, valamint II-IV. pontjának valamelyikében meghatározott - feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező - eljárási szabálysértést nem észlelt.

A felülvizsgálati indítvány részben a törvényben kizárt, részben alaptalan.

A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amelyre csak a törvényben pontosan meghatározott feltételek esetén van lehetőség. A Be. 416. § (1) bekezdésének a) és b) pontja alapján felülvizsgálatnak büntető anyagi jogi szabálysértés, míg a c) pontja alapján - a Be. 373. § (1) bekezdésének I. b) vagy c) pontjában, illetve a II-IV. pontjában meghatározott - ún. abszolút eljárási szabálysértések esetén van helye.

A Be. 423. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés szerint a felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, ami a felülvizsgálati indítvánnyal nem támadható.

Az ekként irányadó tényállás szerint a fiatalkorú II. rendű terhelt a 83 éves I.sértettet az utcán leszólította, és azért, hogy a sértett bizalmát elnyerje, neki valótlanul azt állította, hogy ő és az I. rendű terhelt a megmaradt kiállítási tárgyakat nyugdíjasnak kívánják ajándékozni. Miután az I. rendű terhelt látta, hogy a sértett idős korú, neki azt is előadta, hogy külföldön van egy szállodája, megismételte, hogy a nála levő kiállítási tárgyakat neki adná, s mivel a nagyszülei magyarok, ha a sértett abba a külföldi országba járna, megvendégeli a szállodájában. Végül az I. rendű terhelt felajánlotta, hogy a sértettet hazaszállítja a lakására. Kihasnálva azt a körülményt, hogy a I.sértett és a 80 éves felesége a bűncselekmény felismerésére és elhárítására idős koruknál fogva nem képesek, amíg az I. rendű terhelt a nappaliban a sértettek figyelmét lekötötte, addig a fiatalkorú II. rendű terhelt jogtalanul eltulajdonította a sértettek asztalfiókban tartott 90.000 forint készpénzét.

A Kúria álláspontja szerint az idős kor, illetve a szellemi vagy fizikai fogyatékoság egyrészt kihathat a valós elkövetői szándék felismerésére, másrészt korlátozhatja az elhárítási képességet is. Ennek fennállása az eset összes körülményeinek egybevetett értékelésével állapítható meg. Ezt az értékelést - ellentétben a felülvizsgálati indítványban írtakkal - mind az első-, mind a másodfokú bíróság elvégezte.

A Legfőbb Ügyészség nyilatkozatában helytállóan fejtette ki, hogy a tényállás részének tekintendők az első- és a másodfokú ítélet indokolásában megtett azok a ténymegállapítások, amelyek szerint a sértettek idős koruknál fogva a bűncselekmény felismerésére képtelenek voltak (első fokú ítélet 8. oldal 4. bekezdés), illetve hogy az idős sértettek épp előrehaladott koruknál fogva voltak korlátozottak a bűncselekmény felismerésében (másodfokú ítélet 3. oldal 8. bekezdés).

A jogi indokolásból kitűnően az elsőfokú és a másodfokú bíróság is arra figyelemmel látta megállapíthatónak a kifosztás büntettét, hogy a sértetteket előrehaladott koruk korlátozta abban, hogy „a helyzetet átlássák, s a terheltek által teremtett helyzet valójában a figyelmük elterelését szolgálja”, illetve „a terheltek a bűncselekmény megvalósításakor épp a sértettek idős korából fakadó figyelmetlenségét, óvatlanságát használták ki, azt, hogy a félelemérzetük nem működik” (másodfokú ítélet 3. oldal 8. bekezdés).

A bíróság által megállapított történeti tényállás így valóban a Btk. 366. § (1) bekezdés c) pontjába ütköző törvényi tényállás szerint minősül, ugyanis a kifosztás büntettét követi el, aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett védekezésre képtelen, illetve a bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személytől elvesz.

A Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja kizárólagosan sorolja fel azokat az eljárási szabálysértéseket [Be. 373. § (1) bekezdés I. b)

és c) pontja, II-IV. pontja], amelyekre a felülvizsgálati eljárásban eredménnyel lehet hivatkozni.

A Be. 373. § (1) bekezdés III. a) pontja szerinti indokolási kötelezettség megsértése akkor eredményez felülvizsgálatot is megalapozó eljárási szabálysértést, ha a megtámadott határozat indokolása valamely tény vagy jogkérdés kapcsán olyan mértékben hiányos, hogy abból nem állapítható meg, mire alapozta a bíróság a döntését, ugyanígy a III. b) pont értelmében a határozat indokolása a rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes.

Az indokolási kötelezettség felülvizsgálati eljárásra okot adó megsértése - a Be. 373. § (1) bekezdés III. a) pont - nem állapítható meg, ha az ügydöntő határozatokból kitűnik az eljáró bíróságoknak a tényállás megállapításával összefüggő tényfeltáró és értékelő tevékenysége, továbbá az, hogy az érdemi döntésben kifejeződő jogi álláspontját - a bűnösséggel, a minősítéssel, a szankciókkal kapcsolatban - mire alapozta. A bizonyítékok értékelése körében levont következtetések helyessége, az értékelés eredménye kívül esik a feltétlen eljárási szabálysértések körén, az tartalmilag az ügydöntő határozat megalapozottságának felülvizsgálati eljárásban meg nem engedett támadása (BH 2013.10.).

Az a körülmény, hogy a terheltek védője nem ért egyet az indokolás tartalmával, azaz az indokolás, illetve a következtetések helyességét vitatja, szintén nem alapoz meg felülvizsgálatot. A felülvizsgálati eljárásban az indokolási kötelezettség megszegésének vizsgálata során az indokolás helyessége már kívül esik a feltétlen eljárási szabálysértések körén, az tartalmilag az ügydöntő határozat megalapozottságának meg nem engedett támadása (BH 2017.48.).

A felülvizsgálati indítvány ezért ezen részében sem megalapozott.

Nem vezetett eredményre az indítványnak az alkalmazott joghátrányokat támadó része sem.

A kifosztás alapesetét, melyben a jogerős határozat a terheltek büntetőjogi felelősségét megállapította, a törvény egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel fenyegeti, így az I. rendű terhelttel szemben e keretek között kiszabott büntetés törvényes, a büntetési középmértéket [Btk. 80. § (2) bekezdés] sem éri el.

A Btk. 120. §-ában szabályozott javítóintézeti nevelés elrendelésének a fiataalkorúak esetében bármilyen bűncselekmény elkövetése esetén helye van, ha a bíróság álláspontja szerint az eredményes nevelése érdekében ez szükséges. Ez az intézkedés csak azzal a fiataalkorúval szemben nem alkalmazható, aki az ítélet meghozatalakor a huszadik életévét már betöltötte. Fiataalkorú II.

rendű terhelt 1998. december 25-én született, így esetében ez a kizáró ok nem állapítható meg, ugyanis a jogerős határozat meghozatalakor, bár a tizennyolcadik életévét már betöltötte, de a huszadik életévét még nem érte el.

A büntetést sérelmezve felülvizsgálatnak akkor van helye, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése, a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki, vagy törvénysértő intézkedést alkalmaztak, illetve a büntetés végrehajtását a törvényben foglalt kizáró ok ellenére függesztették fel [Be. 416. § (1) bekezdés b) pont].

Amennyiben a minősítés törvényes és a büntetés egyéb anyagi jogi szabályt nem sértett meg, a mérlegelési jogkörben és törvényes keretek között kiszabott büntetés mértéke felülvizsgálati eljárásban nem támadható, és nincs lehetőség a büntetés kiszabása során irányadó körülmények átértékelésére sem. A büntetés kiszabásának felülvizsgálatára csak a bűncselekmény törvénysértő minősítése, illetve a büntetőjog más szabályainak megsértése esetén van lehetőség (BH 2006.390.).

A Kúria utal arra is, hogy az indítványozó által helyesnek vélt minősítés [Btk. 370. § (2) bekezdés a) pont] esetén is a büntetési tétel felső határa két év szabadságvesztés, következésképpen a kiszabott büntetés, illetve intézkedés ebben az esetben sem eredményezte volna törvénysértő jogkövetkezmény alkalmazását.

Ezért a Kúria a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezést a Be. 3. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot a Be. 416. § (4) bekezdés b) pontja kizárja. A felülvizsgálati indítvány ismételt benyújtásával kapcsolatos tájékoztatás a Be. 418. § (3) bekezdésén alapul azzal, hogy ez esetben a Kúria - a Be. 421. § (3) bekezdésére figyelemmel - az indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2017. november 16.

Dr. Csák Zsolt s.k. a tanács elnöke, Dr. Vaskuti András s.k. előadó bíró, Dr. Domonyai Alexa s.k. bíró

A kiadmány hitelével:
TóthLné
bírószági tisztviselő